

27ste zondag door jaar B

Mc. 10, 2-16

We hebben zojuist een passage gehoord uit het tweede scheppingsverhaal. In het eerste, dat in de Paasnacht gelezen wordt, is de schepping van de mens het laatste wat God doet: de mens is daar het sluitstuk van de schepping. Het tweede verhaal begint met de schepping van de mens. In het eerste scheppingsverhaal eindigt God met de woorden: “En Hij zag dat het zeer goed was”. In het tweede zegt Hij: “Het is niet goed, dat de mens alleen blijft”. En dan maakt Hij de dieren. De mens geeft ze een naam, maar een hulp tegenover hem, iemand met wie hij in relatie kan treden, heeft hij nog niet. Je zou nu mogen verwachten dat God een tweede mens gaat maken uit de aarde. De eerste mens (Adam) was immers ook uit de aarde gemaakt. Maar dat vertelt het verhaal niet.

Nee, God maakt een tweede mens uit de eerste. Let op dat er tot nu toe in het verhaal steeds sprake is van ‘mens’, en niet van man! Nee, uit de eerste mens, uit zijn rib, of anders vertaald, uit zijn zijde, wordt een tweede mens gemaakt. Uit zijn zijde, dat wil zeggen op gelijk niveau. God maakt de tweede mens niet uit het hoofd van de eerste, waardoor zij zich boven die eerste verheven zou kunnen gaan voelen; en ook niet uit de voeten, zodat ze zich een voetveeg zou moeten voelen. Nee, Hij maakt de tweede mens uit de zijde van de eerste, van één mens worden er twee gemaakt, en pas dan heten ze: man en manin. Been van elkaars been, vlees van elkaars vlees. Twee dezelfde soort mensen, en tegelijk verschillend. Ze zijn hetzelfde, opdat ze elkaar kunnen begrijpen en ze zijn verschillend opdat ze elkaar kunnen ontmoeten, van elkaar kunnen leren, elkaar aanvullen, elkaar leren liefhebben: een verbond, een relatie met elkaar kunnen aangaan.

Een bijzondere vorm van zo’n verbond is het huwelijk.

Jezus wordt, zoals zo vaak, weer eens op de proef gesteld door de Farizeeën, over de Wet van Mozes. Dit keer over de echtscheidingswet. En zoals zo vaak, antwoordt Jezus met een wedervraag. Waarop de Farizeër juist antwoordt dat de man volgens de wet zijn vrouw mag wegzenden na een scheidingsbrief te hebben opgesteld. Hij zegt er niet bij dat die man daar dan wel goede redenen voor moet hebben. En dat de vrouw ermee akkoord moet gaan. In het moderne Jodendom is het bovendien zo, dat ook de vrouw een scheidingsbrief mag opstellen, maar ook dan pas als de man ermee akkoord gaat. Die wet van Mozes was in zijn tijd bedoeld om de rechten van de vrouw enigszins te beschermen, want in de praktijk werden vrouwen vaak behandeld als gebruiksartikelen waarvan de man zich kon ontdoen wanneer hij maar wilde. Aan die mens-onterende praktijken wilde de wet van Mozes een einde maken.

Jezus onderschrijft die wet, maar zegt er onmiddellijk bij dat die wet gemaakt is vanwege de hardheid van hun hart, dat wil zeggen vanwege die vrouwvijandige praktijken. En vervolgens gaat Jezus over op het uitleggen van de geest van de wet, die volgens Hem tot uitdrukking komt in het tweede scheppingsverhaal, waarin het erom gaat dat vrouw en man één zijn, tot elkaar bestemd zijn, door God met elkaar verbonden zijn. Dáárom zegt Hij dat de mens niet mag scheiden wat God verbonden heeft. En dat het huwelijk, in dit geval het verbond tussen man en vrouw, dus bestemd is voor het hele leven. Dát is het ideaal waarnaar gestreefd zou moeten worden en waarop we in elk huwelijk mogen hopen. Oók in huwelijken tussen twee mannen of twee vrouwen, overigens.

Nu de praktijk van vandaag. We weten dat éénderde van de huwelijken in Nederland op de klippen loopt. En dan zwijg ik nog maar over mensen die ongehuwd samenwonen: daar liggen de cijfers nog veel beroerder. Luisterend naar de woorden van Jezus en de woorden van het scheppingsverhaal, moeten we zeggen dat dat een grote tragedie is. In de eerste plaats voor de betrokken echtparen zelf, maar ook voor de samenleving, waarin steeds meer mensen alleen komen te staan. Het is op zich dan ook terecht dat de Kerk al die echtscheidingen met lede ogen aanziet en er negatief over spreekt.

Maar jammer genoeg heeft de Kerk (althans in haar officiële standpunt) de woorden van Jezus zo wettisch uitgelegd dat ook huwelijken die die naam eigenlijk niet meer verdienen, huwelijken waarin beide partners elkaar niet meer tot zegen zijn maar tot voortdurende ellende, en waar dus blijkbaar ook Gods zegen niet meer op rust, met alle geweld in stand gehouden moeten worden. Tot verdriet van beiden en van de eventuele kinderen.

Echtscheiding is een kwaad, daarover laat Jezus geen misverstand bestaan. Maar het is in sommige omstandigheden de minste van twee kwaden. Er zijn situaties waarin beide partners de trouw die ze elkaar beloofd hebben alleen nog tot uitdrukking kunnen brengen door elkaar een nieuwe kans te geven en daartoe elkaar los te laten. Want mensen zijn bestemd tot relatie met elkaar tot wederzijds geluk. Liefst voor het leven. Maar als het echt niet anders kan, door elkaar het geluk te gunnen in een nieuwe ontmoeting. We mogen hopen dat de kerk en haar bedienaren in de toekomst wat begripvoller en pastoraler met dit leerstuk zullen omgaan. Amen.

Jan van de Laar, pastor